

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

N Á L E Z

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 362/2018-50

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 15. augusta 2018 v senáte zloženom z predsedníčky Ľudmily Gajdošíkovej, zo sudcu Miroslava Duriša a sudcu Ladislava Orosza (sudca spravodajca) v konaní o sťažnosti [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpených Advokátskou kanceláriou Bauer s. r. o., Dénešova 19, Košice, v mene ktorej koná advokát JUDr. Richard Bauer, ktorou namietajú porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 22 C 148/2009, za účasti Okresného súdu Košice II, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED], [REDACTED] a [REDACTED] na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 22 C 148/2009 porušené boli.

2. Okresnému súdu Košice II prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 22 C 148/2009 konal bez zbytočných priťahov.

3. [REDAKOVANÉ] priznáva finančné zadosťučinenie v sume 6 000 € (slovom šesťtisíc eur), [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] priznáva finančné zadosťučinenie každému po 4 000 € (slovom štyritisíc eur), ktoré im je Okresný súd Košice II povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Košice II je povinný uhradiť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] trovy konania v sume 928,37 € (slovom deväťstodvadsaťosem eur a tridsaťsedem centov) na účet ich právnej zástupkyne Advokátskej kancelárii Bauer s. r. o., Dénešova 19, Košice, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 11. apríla 2018 doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „sťažovateľka v 1. rade“), [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „sťažovateľ v 2. rade“), a [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „sťažovateľ v 3. rade“, spolu aj „sťažovatelia“), zastúpených (pôvodne) advokátkou [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „pôvodná právna zástupkyňa“), ktorou namietajú porušenie svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva podľa čl. 38 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 22 C 148/2009 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovatelia sú v procesnom postavení žalobcov účastníkmi napadnutého konania o náhradu nákladov na výživu pozostalých z titulu zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla (smrť manžela a otca sťažovateľov spôsobená dopravnou nehodou, pozn.) pôvodne vedeného pod sp. zn. 12 C 1430/99. V tomto konaní bolo čiastočne rozhodnuté rozsudkom okresného súdu z 12. apríla 2007, ktorý nadobudol právoplatnosť 3. septembra 2009, avšak časť uplatňovaného nároku (na vyplácanie mesačnej pozostalostnej dávky od 1. apríla 2002, pozn.) bola označeným rozsudkom vylúčená na samostatné konanie vedené pod sp. zn. 22 C 148/2009. Pôvodná žaloba bola sťažovateľkou v 1. rade podaná okresnému súdu 3. mája 1999, pričom sťažovatelia v 2. a 3. rade pristúpili do konania v roku 2001.

Sťažovatelia v sťažnosti po rozsiahlom prehľade vykonaných úkonov vo veci okrem iného uvádzajú:

„Ani po 19 rokoch nie je vec sťažovateľov právoplatne skončená.

... nejde o takú zložitú vec, že súd nerozhodol ani za 19 rokov od podania žalobného návrhu. Podľa názoru sťažovateľov Okresný súd Košice II v období od podania žaloby do roku 2018 konal neefektívne a v určitých obdobiach vôbec nekonal a tak spôsobil to, že sťažovatelia boli počas dlhého obdobia a ku dňu podania Ústavnej sťažnosti v stave právnej neistoty.

Okresný súd Košice II po dlhú dobu a v danom prípade opakovane po dobu niekoľkých rokov vôbec nekonal a nevykonával úkony.

Sťažovatelia majú za to, že zo všetkého uvedeného vyplýva, že Okresný súd Košice II je zodpovedný za celkovú neprimeranú dĺžku namietaného konania v trvaní 19 rokov od podania žalobného návrhu, počas ktorej nekoná efektívne a bez zbytočných prieťahov takým spôsobom aby poskytol sťažovateľom v namietanom konaní relevantnú ochranu jeho práv a oprávnených nárokov v zmysle návrhu vo veci samej, ako aj namietaných práv v zmysle ním podanej sťažnosti ústavnému súdu.

Správanie účastníka konania t. j. sťažovateľov v žiadnom prípade neprispelo k prieťahom v súdnom konaní. Sťažovatelia mali a majú právny záujem na rýchлом prejednaní veci a rozhodnutí vo veci v súdnom konaní vedenom na Okresnom súde Košice II. Z dôvodu nekonania podávajú sťažovatelia ústavnú sťažnosť. Sťažovatelia majú

za to, že dostatočne dlhý čas čakali na nápravu a rýchle konanie Okresného súdu v Košice II, ku ktorému však nedošlo.

Sťažovatelia boli od počiatku zastúpení právnym zástupcom, ktorý ich kvalifikovane v súdnom konaní zastupoval, reagoval bez meškania na každý dopyt, a podnet, neodkladne podával súdu, stanoviská a vyjadrenia. Zo strany sťažovateľov bolo konané tak, aby žiadne prietahy v súdnom spore nevznikali.

Prietahy zbytočného charakteru naďalej pretrvávajú...“

Na základe uvedenej sťažnostnej argumentácie sťažovatelia navrhujú, aby ústavný súd po prijatí ich sťažnosti na ďalšie konanie nálezom vyslovil porušenie ich základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 2 listiny, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní, prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných prietahov, priznal sťažovateľke v 1. rade finančné zadosťučinenie v sume 6 000 €, sťažovateľom v 2. a 3. rade priznal finančné zadosťučinenie v sume každému po 4 000 € a úhradu trov konania v sume 632,42 €.

Požadované finančné zadosťučinenie sťažovatelia odôvodňujú takto:

„... už teraz možno konštatovať, že ani rozsudok vo veci samej v namietanom súdnom konaní, ktorý vyhovuje sťažovateľom, nesplnil svoj účel poskytnutia účinnej právnej ochrany oprávneným záujmom sťažovateľa vo vzťahu k náhrade nemajetkovej ujmy, aj s ohľadom na časový odstup.

Z uvedených dôvodov ako aj s ohľadom na ustálenú prax a judikatúru Ústavného súdu, sťažovateľ v 1. rade si uplatňuje náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 6.000,- Eur a to z dôvodu, že podľa názoru sťažovateľa dochádza k prietahom už 19 rokov. Dlhých 19 rokov odo dňa podania návrhu na začatie konania je sťažovateľ v stave právnej neistoty. Sťažovatelia v 2. a 3. rade vstúpili do konania neskôr až v roku 2001 a tak si za prietahy, ktoré trvajú 17 rokov uplatňujú náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 4.000,- Eur pre každého.

Sťažovateľom v priamej súvislosti s odopieraním poskytnutia spravodlivosti... v namietanom konaní vzniká teda nemajetková ujma spočívajúca najmä v pocitoch úplnej neistoty a bezmocnosti zo stavu v namietanom konaní, ktoré trvá neprimeranú dobu

19 rokov, pričom sa v namietanom konaní nejedná o skutkovo a v súčasnosti už ani právne zložitú vec, keď príslušný súd v namietanom konaní o ich nárokoch od roku 1999 právoplatne nerozhodol a podľa ich názoru pokračuje v neefektívnej činnosti a nečinnosti, čím im nepriamo bráni reálnemu uplatneniu a vymoženiu ním uplatnených práv.“

Pred predbežným prerokovaním veci sa po predchádzajúcej výzve ústavného súdu k sťažnosti vyjadril predseda okresného súdu v prípise sp. zn. 1 SprV 322/2018 z 9. mája 2018, v ktorom popísal priebeh napadnutého konania po vylúčení veci (k predchádzajúcemu postupu v pôvodnom konaní pred vylúčením časti uplatňovaného nároku sa predseda okresného súdu nevyjadril, pozn.), a k veci ďalej uviedol:

„Ako bolo v prvej časti môjho stanoviska uvedené, v konaní bolo čiastočne právoplatne rozhodnuté už dňa 3. 9. 2009 a následne bolo pojednávané len o vylúčenom nároku, teda nemožno súhlasiť s konštatovaním, že vec (ako celok) nie je ani po 19 rokoch právoplatne ukončená.

V ďalšom poukazujem na fakt, že... nepodali sťažnosť predsedovi súdu v súlade s príslušnými ustanoveniami zák. č. 757/2004 Z. z. v platnom znení v danom konaní. Takýto postup nemožno považovať za využitie všetkých dostupných možností na ochranu práv sťažovateľov.

Keďže títo v sťažnosti, podanej ústavnému súdu, rovnako popisujú chronológiu vo veci vykonaných úkonov, je zrejmé, že im je známe konanie súdu a vytyčovanie pojednávanií v časovo prijateľných intervaloch, a to od zrušenia rozhodnutia odvolacím súdom.

... je preukázaná aj tá skutočnosť, že sa jedná o skutkovo obtiažnu vec, v ktorej bolo nevyhnutné nariadenie znaleckého dokazovania a navyše znalcom z oblasti, kde zabezpečiť znalca bolo značne problematické a zdĺhavé a viacerí z nich odmietli posudok vypracovať. I napokon ustanovená znalkyňa potrebovala na jeho vypracovanie značný časový priestor. Súd pritom sám zabezpečoval súdneho znalca z príslušného odvetvia a teda i časová ťarcha bola... na súde. Obdobie od nariadenia znaleckého dokazovania po doručenie znaleckého posudku si z uvedených objektívnych dôvodov vyžadovalo značný časový priestor, čo by však nemalo byť pripísané na ťarchu súdu (vrátane jeho doplnenia).

V ostatnom období, kedy konanie prebiehalo, nedošlo zo strany súdnych osôb tunajšieho súdu k žiadnemu výraznému nekonaniu.

V dvoch obdobiach, a to od 18. 2. 2013 do 26. 2. 2014 a od 2. 12. 2014 do 18. 4. 2017, sa spis z dôvodu podaných odvolaní proti rozsudkom tunajšieho súdu nachádzal na odvolacom Krajskom súde v Košiciach. Tieto obdobia ale nemôžu byť pripísané na ťarchu okresného súdu, keď tento nie je oprávnený do rozhodovania odvolacieho súdu žiadnym spôsobom zasahovať...“

Vo vyjadrení predsedu okresného súdu je popísaný doterajší postup okresného súdu v napadnutom konaní takto:

„ - vo veci bolo rozhodnuté tunajším súdom dňa 12. 4. 2007 (pod sp. zn. 12 C 1430/99, pozn.), ktorým sa rozhodlo o časti uplatňovaného nároku, ako to vyplýva zo samotného rozsudku. Zvyšná časť uplatňovaného nároku (o výplatu dávky 12 000 Sk mesačne od 1. apríla 2002, pozn.) bola vylúčená na samostatné konanie. Keďže rozsudok bol napadnutý odvolaním, spis bol predložený na rozhodnutie Krajskému súdu v Košiciach, ktorý ho potvrdil v napadnutej vyhovujúcej časti a zrušil vo výroku o trovách konania. Rozsudok tak nadobudol s výnimkou zrušeného výroku o trovách konania právoplatnosť dňa 3. 9. 2009. V potvrdenej časti sa tak stal právoplatným a vykonateľným, teda s výnimkou vylúčeného výroku a výroku o trovách konania bolo konanie právoplatne ukončené ku dňu 3. 9. 2009.

- bezprostredne po nadobudnutí právoplatnosti bol dňa 30. 9. 2009 určený termín pojednávania na deň 4. 11. 2009.

- po prednesoch na uvedenom pojednávaní toto bolo odročené na neurčito za účelom vykonania znaleckého dokazovania.

- v mesiaci december 2009 boli zisťovaní znalci, ktorí by daný posudok mohli vykonať.

- uznesením zo dňa 22. 4. 2010 bolo nariadené znalecké dokazovanie.

- dňa 27. 4. 2010 boli sťažovatelia cestou svojho právneho zástupcu vyzvaní na predloženie listinných dokladov, ktoré predložili 20. 5. 2010.

- uznesením zo dňa 25. 6. 2010 bolo zmenené uznesenie o ustanovení znalca, keďže pôvodná znalkyňa bola vyčiarknutá zo zoznamu znalcov.

- potom, čo ustanovená znalkyňa opakovane nepreberala zásielky a napokon jej táto bola doručená cestou orgánov polície, nadobudlo uznesenie právoplatnosť 22. 10. 2010.

- znalkyňa bola súdom opakovane vyzývaná na spoluprácu, a to telefonicky 18. 1. 2011 a 25. 1. 2011, avšak súdu sa s ňou nepodarilo skontaktovať, preto uznesením zo dňa 25. 1. 2011 bol v konaní ustanovený ďalší znalec, pričom v odôvodnení uznesenia sa konštatuje, že doposiaľ ustanovená znalkyňa sťažuje postup súdu, za čo jej bola uložená poriadková pokuta.

- dňa 11. 2. 2011 novoustanovený znalec odmietol vypracovať žiadaný znalecký posudok vzhľadom na pracovnú vyťaženosť.

- dňa 22. 2. 2011 boli telefonicky oslovení ďalší dvaja znalci, ktorí znalecký posudok odmietli podať a až ďalšia oslovená znalkyňa súhlasila s jeho vypracovaním, ak jej bude poskytnutá lehota dlhšia ako 40 dní. Uznesením z uvedeného dňa bola tak ustanovená za znalkyňu.

- znalecký posudok v konaní bol podaný 13. 9. 2011.

- dňa 20. 9. 2011 bol posudok zaslaný stranám sporu na zaujatie stanoviska,

- uznesením zo dňa 5. 10. 2011, ktoré nadobudlo právoplatnosť 22. 11. 2011, bolo rozhodnuté o znalečnom. V uvedený deň doručil svoje stanovisko právny zástupca sťažovateľov, ktorý navrhol doplnenie znaleckého posudku,

- na základe uvedeného bolo uznesením zo dňa 6. 12. 2011 nariadené doplnenie znaleckého dokazovania. Uznesenie nadobudlo právoplatnosť 3. 1. 2012.

- dňa 30. 5. 2012 požiadala ustanovená znalkyňa o zabezpečenie dokladov, ktoré potrebuje k vypracovaniu znaleckého posudku, zároveň vrátila súdu spis s tým, že doplnenie znaleckého posudku môže spracovať po založení žiadaných dokladov do spisu.

- na základe uvedeného bol dňa 26. 6. 2012 právny zástupca sťažovateľov vyzvaný na predloženie požadovaných dokladov. Tieto predložil 2. 7. 2012.

- znalecký posudok bol predložený 2. 8. 2012. V uvedený deň bol zaslaný na vyjadrenie stranám sporu.

- dňa 25. 9. 2012 bolo rozhodnuté o znalečnom.

- dňa 19. 9. 2012 bol určený termín pojednávania na deň 27. 11. 2012.

- na tomto pojednávaní bolo vo veci rozhodnuté (rozsudkom sp. zn. 22 C 148/2009, avšak časť nároku na úrazovú rentu sťažovateľky v 1. rade od 1. júla 2012 bola vylúčená na samostatné konanie, pozn.).

- dňa 9. 1. 2013 bolo vydané opravné uznesenie týkajúce sa uznesenia vydaného dňa 25. 9. 2012.

- dňa 14. 1. 2013 podal vedľajší účastník na strane žalovaného proti rozsudku odvolanie, ktoré bolo zaslané na vyjadrenie dňa 17. 1. 2013 právnenému zástupcovi sťažovateľov, ktorý svoje stanovisko doručil 24. 1. 2013.

- dňa 18. 2. 2013 bol spis predložený na rozhodnutie Krajskému súdu v Košiciach, na ktorom sa nachádzal do 26. 2. 2014, kedy bol vrátený s rozhodnutím, ktorým bol rozsudok vo výroku, ktorým bolo žalobe vyhovie a vo výroku o trovách konania zrušený a v rozsahu zrušenia vec vrátená na ďalšie konanie (z dôvodu jeho nepreskúmateľnosti pre nedostatok dôvodov podľa § 221 ods. 1 písm. f/ OSP, pozn.).

- dňa 5. 3. 2014 bol daný pokyn pre doručenie rozhodnutia odvolacieho súdu a v máji 2014 bolo vytýčené pojednávanie na deň 5. 8. 2014.

- pojednávanie sa uskutočnilo a bolo odročené na 16. 9. 2014.

- dňa 16. 9. 2014 bolo vo veci rozhodnuté (v časti vyhovie žalobe a nárok na úrazovú rentu sťažovateľky bol vylúčený na samostatné konanie, pozn.).

- dňa 2. 10. 2014 došlo v konaní k zmene zákonnej sudkyne v dôsledku preloženia pôvodne konajúcej zákonnej sudkyne na výkon funkcie na Krajský súd v Košiciach.

- proti rozsudku podali dňa 17. 10. 2014 dvaja zo sťažovateľov cestou svojho právneho zástupcu odvolanie, ktoré bolo 21. 10. 2014 zasielané na vyjadrenie procesnej protistrane.

- dňa 2. 12. 2014 bol spis predložený na rozhodnutie Krajskému súdu v Košiciach, na ktorom sa nachádzal do 18. 4. 2017, kedy bol vrátený so zrušujúcim uznesením (pre nedostatok dôvodov podľa § 365 ods. 1 písm. b/ CSP, pozn.).

- po doručení rozhodnutia odvolacieho súdu bol 16. 6. 2017 určený termín pojednávania na deň 10. 10. 2017.

- pojednávanie bolo odročené na deň 16. 1. 2018 za účelom predloženia zdôvodneného nároku sťažovateľmi.

- pojednávanie sa uskutočnilo a bolo odročené na 16. 3. 2018, ktoré však bolo zrušené pre práceneschopnosť zákonnej sudkyne.

- nový termín pojednávania je určený na deň 29. 5. 2018.“

Ústavný súd citovaný postup okresného súdu v napadnutom konaní porovnal s obsahom spisového materiálu predloženého okresným súdom, a keďže mu zodpovedal, pre potreby ďalšieho konania z neho vychádzal.

Ústavný súd sťažnosť sťažovateľov predbežne prerokoval a uznesením sp. zn. IV. ÚS 362/2018 z 31. mája 2018 ju prijal na ďalšie konanie.

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie predseda okresného súdu v prípise sp. zn. 1 SprV 446/2018 z 21. júna 2018 po predchádzajúcej výzve ústavného súdu oznámil, že súhlasí s tým, aby ústavný súd upustil od ústneho pojednávania a predložil doplňujúce vyjadrenie k sťažnosti, z ktorého vyplýva, že na pojednávaní konanom 29. mája 2018 bolo vo veci rozhodnuté. Dňa 13. júna 2018 bol rozsudok doručovaný stranám sporu, pričom právna zástupkyňa sťažovateľov prevzala rozsudok 18. júna 2018.

Následne ústavný súd vyzval právnu zástupkyňu sťažovateľov, aby sa vyjadrila, či trvá na konaní ústneho pojednávania, a zároveň jej zaslal vyjadrenia predsedu okresného súdu sp. zn. 1 SprV 322/2018 z 9. mája 2018 a sp. zn. 1 SprV 446/2018 z 21. júna 2018 na vedomie a prípadné zaujatie stanoviska.

Ústavnému súdu bolo 6. júna 2018 doručené podanie advokáta JUDr. Richarda Bauera, konajúceho v mene Advokátskej kancelárie Bauer s. r. o., Dénešova 19, Košice (ďalej aj „nová právna zástupkyňa“), v ktorom oznámil a preukázal, že prevzal právne zastupovanie sťažovateľov v konaní pred ústavným súdom, a zároveň uviedol, že súhlasí s upustením od ústneho pojednávania v predmetnej veci. V podaní doručenom ústavnému súdu 16. júla 2018 nová právna zástupkyňa sťažovateľov zaujala stanovisko k vyjadreniam okresného súdu, v ktorom v podstatnom uviedla:

«V prvom rade je potrebné uviesť, že vyjadrenia predsedu porušovateľa vôbec nereflektujú a nespomínajú skutočnosť, a síce, že súdne konanie je pred porušovateľom vedené „reálne“ od roku 1999.

Namietané konanie trvá síce od roku 2009 v rozsahu akom je aj prijaté, no reálne trvá takmer 20 rokov a z pohľadu právnej ochrany sťažovateľov je podľa ich názoru irelevantné, koľko krát bude vec spojená alebo vylúčená na samostatné konanie.

Sťažovatelia majú za to, že v ich prípade porušenie nimi namietaných práv porušovateľov nadobudlo charakter odopretia spravodlivosti, a to v zmysle zásady „oneskorená spravodlivosť, žiadna spravodlivosť“.

Po pozornom preštudovaní oboch vyjadrení sťažovatelia konštatujú, že dokonca porušovateľ nepripúšťa žiadne zbytočné prietahy počas takmer 20 (dvadsiatic), 9 (deviatich) rokov, čo je až priam absurdné.

Sťažovatelia preto trvajú na všetkých nimi v konaní uvedených skutočnostiach, pričom vyjadrenia porušovateľa, ktorými sa snaží ospravedlňovať a zľahčovať svoju nečinnosť a úplne neefektívnu činnosť počas takmer 20 (dvadsiatic) rokov považuje za nedôvodné.

Sťažovatelia majú súčasne za to, že s prihliadnutím na stav konania, jeho dĺžku a charakter, neprispeli žiadnym spôsobom k jeho neprimeranému predĺženiu a k vzniku zbytočných prietahov v namietanom konaní.»

Súčasťou podania novej právnej zástupkyne sťažovateľov je aj vyčíslenie trov právneho zastúpenia v sume 1 757,26 €.

Vzhľadom na oznámenia právneho zástupcu sťažovateľov a predsedu okresného súdu, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie, ústavný súd v súlade s § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania, pretože dospel k záveru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd,

alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Predmetom konania pred ústavným súdom je rozhodovanie o tom, či postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k porušeniu základného práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a v čl. 38 ods. 1 listiny a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak, ako právoplatným rozhodnutím súdu.“ (IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva (okrem iného) z čl. 2 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“), ako aj z čl. 17 CSP, podľa ktorého súd postupuje tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, IV. ÚS 99/07) zohľadňuje

tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj sťažnosť sťažovateľky.

1. Pokiaľ ide o kritérium, ktorým je právna a faktická zložitosť veci, ústavný súd konštatuje, že rozhodovanie o náhrade nákladov na výživu pozostalých z titulu zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla je bežnou súčasťou rozhodovacej činnosti súdov. Konkrétne okolnosti posudzovanej veci podľa názoru ústavného súdu nezakladajú dôvod na jej hodnotenie ako právne zložitej, zároveň ju však s prihliadnutím k potrebe vykonať znalecké dokazovanie možno považovať zo skutkového hľadiska za zložitejšiu, čo bolo objektívne spôsobilé prispieť k určitému predĺženiu napadnutého konania. Vychádzajúc z predmetu napadnutého konania, ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti prihliadol aj na to, že náhrada nákladov na výživu pozostalých po smrti manžela a otca sťažovateľov spôsobenej dopravnou nehodou má pre sťažovateľov mimoriadny význam.

2. Správanie sťažovateľov ako účastníkov konania je druhým kritériom, ktoré sa uplatňuje pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 1 listiny, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd zo zapožičaného súdneho spisu zistil, že sťažovatelia neprispeli k predĺženiu predmetného konania významnejšou mierou, naopak, okresnému súdu poskytovali v priebehu napadnutého konania požadovanú súčinnosť.

3. Napokon sa ústavný súd zaoberal hodnotením postupu okresného súdu v napadnutom konaní, pričom vychádzal zo svojej ustálenej judikatúry, v zmysle ktorej zbytočné priet'ahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou

všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08).

Z popísaného priebehu súdneho konania vyplýva, že napadnuté konanie začalo podaním žaloby 3. mája 1999, čo vzhľadom na význam predmetu konania (náhrada nákladov na výživu pozostalých po smrti manžela a otca sťažovateľov pri dopravnej nehode, pozn.) už z dôvodu samotnej dĺžky konania, ktoré dosiaľ nie je právoplatne skončené na prvom stupni z dôvodu čiastočného vylúčovania nárokov na samostatné konania, nie je z ústavného hľadiska už samo osebe akceptovateľné ani ospravedliteľné. Zároveň ústavný súd vzal do úvahy, že rozhodnutia okresného súdu v predmetnej veci boli v odvolacom konaní opakovane zrušované pre nedostatok dôvodov, čo odôvodňuje záver, že okresný súd nepostupoval v napadnutom konaní efektívne. Preto ani argumentácia okresného súdu, že za obdobia, v ktorých nedisponoval spisovým materiálom z dôvodu jeho predloženia odvolaciemu súdu, nenesie zodpovednosť, neobstojí. Rovnako nemožno zjavne neprimeranú dĺžku napadnutého konania ospravedlňovať potrebou vykonať znalecké dokazovanie.

Ústavný súd preto prihliadajúc na zjavne neprimeranú dĺžku napadnutého konania (takmer 19 rokov ku dňu podania sťažnosti) a neefektívny postup okresného súdu dospel k záveru, že v napadnutom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a teda aj k porušeniu základného práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 1 listiny, ako aj ich práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní (bod 1 výroku tohto nálezu).

III.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah.

Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Vzhľadom na skutočnosť, že napadnuté konanie nebolo v čase rozhodovania ústavného súdu ešte právoplatne skončené (hoci okresný súd už vo veci v priebehu konania pred ústavným súdom opätovne meritórne rozhodol, pozn.) ústavný súd podľa čl. 127 ods. 2 ústavy prikázal (pre prípad, ak by odvolací súd opätovne zrušil meritórny rozsudok okresného súdu, pozn.) okresnému súdu, aby v konaní konal bez zbytočných prietáhov (bod 2 výroku tohto nálezu).

IV.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Sťažovatelia sa domáhajú aj priznania primeraného finančného zadosťučinenia v sume 6 000 € pre sťažovateľku v 1. rade a po 4 000 € pre každého zo sťažovateľov v 2. a 3. rade z dôvodov citovaných v časti I tohto nálezu.

Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadosťučinení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj Európsky súd pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý

vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. napr. IV. ÚS 210/04).

Zohľadňujúc konkrétne okolnosti posudzovanej veci, najmä doterajšiu zjavne neprimeranú dĺžku napadnutého konania, ako aj zistenú neefektívnu činnosť okresného súdu a predovšetkým naliehavosť významu predmetu konania pre sťažovateľov ako pozostalých po osobe usmrtenej pri dopravnej nehode, ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade bude priznanie finančného zadosťučinenia v požadovanej sume, teda 6 000 € pre sťažovateľku v 1. rade a po 4 000 € pre každého zo sťažovateľov v 2. a v 3. rade, primerané konkrétnym okolnostiam prípadu (bod 3 výroku tohto nálezu).

V.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Sťažovatelia si sťažnosťou uplatnili nárok na úhradu trov konania v sume 1 757,26 € za tri úkony právnej služby vrátane dane z pridanej hodnoty.

Ústavný súd v zmysle § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde rozhodol o úhrade trov konania sťažovateľov, ktoré mu vznikli v súvislosti s ich právnym zastupovaním. Úhradu priznal za tri uplatnené úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia, podanie sťažnosti, podanie písomného vyjadrenia) vykonané v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13 ods. 2 a § 13a ods. 1 písm. a) a c) a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“).

Základná sadzba tarifnej odmeny sa znižuje o 50 %, ak ide o spoločné úkony pri zastupovaní dvoch alebo viacerých osôb (§ 13 ods. 2 vyhlášky). Tarifná odmena za každý úkon vykonaný v roku 2018 predstavuje sumu 153,50 € a po znížení za spoločný úkon je to

76,75 €, čo spolu činí 690,75 €, a režijný paušál (§ 16 ods. 3 vyhlášky) za tri úkony pre troch sťažovateľov po 9,21 €, čo spolu predstavuje sumu 773,64 €. Právny zástupca sťažovateľov preukázal osvedčením o registrácii pre daň, že je platiteľom dane z pridanej hodnoty, preto ústavný súd zvýšil priznanú úhradu trov konania o túto daň v súlade s § 18 ods. 3 vyhlášky. Ústavný súd tak priznal sťažovateľom nárok na úhradu trov konania v sume 928,37 € (bod 4 výroku tohto nálezu).

Priznanú úhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet novej právnej zástupkyne sťažovateľov do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP). Nad rámec tohto záveru ústavný súd, prihliadajúc na svoje zistenie, že pôvodná právna zástupkyňa má od 1. mája 2018 pozastavený výkon advokácie, konštatuje, že je vecou novej právnej zástupkyne sťažovateľov, ako vysporiada finančné nároky pôvodnej právnej zástupkyne, ktorá poskytla sťažovateľom dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia, podanie sťažnosti).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 15. augusta 2018